

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

deseruiſſent, & æquilibrium totius abſtuliffent. Quod ſi ratione aliqua, ibi conſeruare poſſe aq̄tas, contendat aliquis, reſpondebimus fruſtra per plura, operoſiora, inutiliaque ex reliquo media fieri, quod ſine huiuſmodi & compendio, & vtilius fieri poteſt. Quamobrem ſtat ſententia machinam terræ in ſe ipſa æquilibrium eſſe, & ex conſequenti etiam mare, quod illius ſinibus continetur, tum etiam hoc continuo moueri, ne corrumpatur & inſiciat aërem, ac piſces interficiat. Quin etiam terram intus ac foris diluit, vt munda & ſalubria ſint omnia, corruptione omni, motu & attritione conſumpta ac deſlata. Hæc omnia impoſtat centri grauitatis & mundi cōſtitutio, quæ ſi à veteribus cognita & examinata fuiſſent de nouæ continentis, quæ noſtro ſeculo inuenta eſt, deq̄ meridionalis continentis, quæ nec dum explorato polo Antarcticō ſubiaceret, ſitu & magnitudine prope verum iudicaſſent. Etenim cum terræ veteribus cognita 180. gradibus longitudinis comprehendantur, hoc eſt, dimidiam tantum ſphæram occupent, neceſſarium erat tantundem terrarum in altera medietate extare. Et cum Aſia, Europa & Africa pro maxima parte vltra æquinoctialem, verſus Boream ſint ſita, neceſſe erat tantam continentem ſub antarctico poli exiſtere, quæ cum Aſiæ & nouæ Indiæ, ſiue Americæ partibus meridianis, reliquis terris æquiponderaret.

Terram ſic, vt dictum eſt, ab aquis ſegregatam & animalium vitæ apparatus Deum, inquit Moſes, vocauit EREZ, hoc eſt terram, & aquas collectas IAM, id eſt maria. Non eſt autē putandum quod ſtatim ſeparatione hac facta, hæc nomina protulerit, quemadmodum nec antea diei, noctis & cœli nomina, cui enim ea dixiſſet, cum nec dum, homo cuius hæc opera cognoscere maxime intereat, creatus eſſet: niſi quis angelis dicta contendat. Cæterum aliud & grande myſteriū hic inſinuari perſuaſum habeo, videlicet immenſæ dilectionis, amantiſſimæq̄, & beneficentiſſimæ conuerſationis Dei cum homine, quem ſingulari propoſito ac ſtudio creauit, teſtimonium. Exiſtimo enim hanc nomen patefactionem non hoc die, ſed poſtea in familiari colloquio Adamo factam, ſignificare. Etenim cum Gen. 2. v. 19. animalia ad Adam adduceret Deus, vt illis nomina inderet, non dubium eſt, quin latior ipſi fermo fuerit, & de creatione rerum pluribus cum illo egerit, lucem, diem, noctem, cœlum, terram, mare, ſolem, lunam, præcipuasq̄ mundi partes nominando, quò poſteris veram totius opificij hiftoriam tradere poſſit, vt etiam illa ab Adamo ad Moſen vſque, mediocriter conſeruata fuit. EREZ vocabulum (vt Auguſtini Eugubini verba referam) propriè deſignat, quod calcatur, à verbo RAZAZ, addita iuxta idioma hebraicum litera aleph, quod conſilium creandę terræ demonſtrat. Creata eſt enim vt ab animalibus uobiliſſimis, quibus omnia creabantur, calcaretur. IAM, id eſt conſonans, fremens, tumultuans, ſit à verbo HAMAH, quod fremere, vociferare, ac ſtridere ſignificat, Igitur ex hac Auguſtini deductione liquet EREZ & IAM, talem terram talesq̄ aquas, quales nunc ſunt terra, quæ animalibus terreſtribus eſt pavementum, & euntibus, quieſcentibusq̄; ſuſtentaculum præſtat, ac mare vaſtum, quod ex congerie fluminum collectum perpetuo fluit ac reſluit, ſonitum ſtridoremq̄; efficiens. Et quidem terra cum à terendo dicatur, propriiſſime voci EREZ, reſpondet. Aduerte & hoc quod ibidem Auguſtinus monet. THEHOM ab eodem verbo HAMAH deriuari, adeoque abyſſum frementem & tumultuantem ſignare, ex nominis ergo ſignificato intelligis ventum illum diſcretorium, de quo cap. 7. diſſerui, ſtatim à principio in chaos fuiſſe, nec alium ibi ſpiritum quam flatum hunc, totam molem exagitantem intelligendum eſſe, proinde & naturali partim modo diſcretionem aquæ & terræ factam fuiſſe.

FABRICÆ MVNDI.

Caput vndecimum.

De creandorum quadruplici gradu & ordine.

HAſtenus ea tantum ſunt creata, quæ ad generationem eorum pertinebant, quæ homini ad vitam ſunt neceſſaria, quæque eorundem domicilia erant futura, hoc eſt, elementa ex quibus, & ea, quorum opera illa erant, generanda & ſuſtentanda. Diuidit communis ſenſus creata omnia in tres claſſes, aut potius gradus, in ea quæ ſunt, ea quæ vegetantur, & ea quæ ſentiunt: quæ diuiſio ſi recte intelligatur & expendatur, elegantiffimè ſpeculationi noſtræ conuenit, eamque plurimum iuuat, & ſapientiam adfert. In primo gradu non oportet nudam eſſentiam ſine omni forma & qualitate atq̄; efficacia, qualem ſomniant primam materiam philoſophi intelligere, nihil enim tale creaffe Deum oſtendi, ſed illa cogitanda ſunt, quæ quæcunque ſint virtute aut potentia, tamen ſine omni ſunt motu, ita vt vbicunque iaceant, ſtent, pendeant, immota per ſe maneant, nec augmentum ſibi vllum aſſumant, vel vt planius dicam, quæ in ſe vim creſcendi non habent, ſed vt natura primum formauit, ita ſunt & manent, nihil in ſe vitæ habentia. In 2. gradu ſunt omnia quæ in ſeſe primum vitæ gradum habent, videlicet vim vegetandi & creſcendi, nec altius ad vitam aſcendunt. In 3. gradu ſunt quæ præter vegetatiuam, etiam vim ſenſitiuam habent, ac propria virtute, pro ſenſus conditione, ſe mouent, Huculque ex prima materia procedunt creationis gradus, & quia animum hominis, quo ſolo à brutis differt, non ex prima materia, ſed priuatim & ſingulatim à Deo creari vulgo credunt, hominem ipſum cæteris animalibus annumerant, & in 3. creaturarū gradu comprehendunt. At vero cum ſuo loco oſtendero, etiā animū hominis ex prima materia per intermedios perfectionis gradus deduci, quartum in illo creaturarū gradum conſtituendū eſſe patebit. Eſt itaq̄; primus gradus eorū quæ ſunt, 2. eorum quæ ſunt & vim habent vegetatiuā, primum vitæ gradum, tertius eorū quæ ſunt, vegetantur,